

CUPRINS

MULȚUMIRI	7
CUVÂNT ÎNAINTE	9
PREFAȚĂ	11
Capitolul I	
SUPRAVIETUITORII. MĂRTURII	15
Ghetoizarea, începutul exilului - convorbiri cu scriitoarea Klara Ostfeld -	
Capitolul II	
CONCLUZII ISTORICE	150
Regimul marelui Antonescu Experimentul Transnistria	
Capitolul III	
DOSARE SECRETE	198
Capitolul IV	
IMAGINI DOCUMENT	220
Radiografia urii	
GLOSAR	232

CUVÂNT ÎNAINTE

Am avut ocazia să citesc diferite cărți scrise pe tema Holocaustului și să discut cu evrei supraviețuitori, printre care și doamna Klara Ostfeld. Relatările lor referitoare la una dintre cele mai mari crime la adresa umanității mi-au trezit interesul să scriu această carte.

Pe durata prezenței mele în Venezuela, am avut mai multe întrevederi cu scriitoarea Klara Ostfeld, prilej de a afla despre viața sa de dinainte și după al Doilea Război Mondial, despre legătura sufletească pe care o păstrează cu limba și cultura română, despre copilăria distrusă pentru simpla vină că s-a născut evreică. Povestea vieții sale m-a făcut să mă minunez de forța interioară a unei ființe speciale, capabilă să lupte cu propria uitare și să transforme cele mai crude experiențe într-o lecție de viață. Relatările sunt lipsite de ură și de dorința de răzbunare.

Drumul spre exilul pe viață al interlocutoarei mele – ale cărei vise sunt și acum invadate de coșmarul lagărelor de concentrare, dar și de dorul de locurile natale populate cu flori de liliac și ghiocei –, l-am rezumat în acest volum, asumându-mi, totodată, sarcina dificilă de a aborda o temă complexă, sensibilă și controversată a istoriei contemporane: Holocaustul.

Povestea de viață a Klarei Ostfeld este una emoționantă și instructivă în același timp. Aș vrea să-i mulțumesc, încă o dată, pentru favoarea de a-mi permite să-i împărtășesc experiențele, sentimentele și reflecțiile.

Și pentru că prefațarea unei cărți nu este o simplă formalitate, ci o mare onoare pentru autor, îmi exprim întreaga grațitudine față de dl. prof. univ. dr. Alexandru Florian, directorul Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”.

De asemenea, aș vrea să adresez mulțumirile mele Editurii Universitare București, pentru profesionalismul și devotamentul cu care s-a implicat în acest proiect editorial.

Elena Chiriță

PREFAȚĂ

Cartea Elenei Chiriță este un elogiu adus ideii de libertate, precum și forței omului de a se reinventa și de a renaște, pentru a depăși momentele limită în care l-a pus viața. Limita este în acest caz cea maximă: riscul trecerii forțate de la viață la moarte. Trecere la care te obligă sistemul politic totalitar, cel care arbitrar stabilește că ești indezirabil, atât de indezirabil încât trebuie să fii ucis de forța statului. Situație irațională, greu explicabilă și pe care Elena Chiriță și-a propus să o descifreze prin narațiunea unei supraviețuitoare a Holocaustului.

Klara Ostfeld, evreică originară din Cernăuți, deportată în Transnistria la Moghilev, a acceptat să depună mărturie despre suferințele îndurate în anii '40 ai secolului trecut. Sunt dramele unui om care a suferit alături de alte zeci de mii de evrei pentru simplul fapt că s-a născut de această etnie și pentru că regimul Antonescu a transformat antisemitismul în politică de stat. Politică a cărei expresie finală a fost deportarea și exterminarea evreilor români și ucraineni în Transnistria.

A interviua un supraviețuitor al Holocaustului, al Holocaustului din România în

acest caz, nu e un lucru ușor. Autoarea reușește, prin simplitatea întrebărilor, să genereze un discurs memorialistic emoțional al Klarei Ostfeld, de o mare elocință și cu o puternică forță de evocare. Amintirile se succed cronologic, evenimentele sunt încă foarte vii pentru Klara, iar relatarea lor nu este una izvorâtă din ură. Ea depune mărturie pentru ca generațiile de astăzi să afle ce a însemnat un regim politic al urii și al crimei, pentru ca memoria victimelor nevinovate să fie astăzi una activă și, în același timp, pentru a susține rostul atitudinilor civice democratice.

Mărturia este lucidă, echilibrată. Ea ilustrează viața evreilor din Cernăuți dinainte de Holocaust și din timpul tragediei. Mărturia nu ocolește problema responsabilității. A rolului armatei și jandarmeriei române. Apoi firul narațiunii continuă cu viața Klarei și a membrilor familiei ei care au supraviețuit. Ea insistă asupra momentelor readaptării. Întrebările se înșiruie cu scopul de a ilustra felul în care noua viață a fost și încă mai este o îmbinare specială între amintirile grave și dureroase din lagăr și încercarea continuă de a se integra la viață pe timp de pace. Klara a revenit din lagărul de la Moghilev din Transnistria la Cernăuți, apoi a plecat împreună cu familia la București, cu speranța de a uita și de a reconstrui. După București (1945-1950) au urmat Israel (1950-1952) și Venezuela, unde, în sfârșit, pare să fi găsit locurile, oamenii și

atmosfera pentru a trăi cu adevărat. Așa cum își dorea.

Întreaga mărturie, și de altfel construcția cărții pe care ne-o propune Elena Chiriță, se află mobilizată în slujba ideii de libertate a individului. Motto-ul acestei cărți este, fără îndoială, afirmația plină de simplitate și încărcată de semnificații puternice pe care, la un moment dat, o exprimă Klara:

„Numai acele persoane a căror libertate a fost suprimată pot simți fericirea pe care o oferă recuperarea libertății”. Recuperarea și exercitarea libertății au fost țelul Klarei Ostfeld în peregrinările ei postbelice spre a găsi locul unde să simtă viața ca bucurie de a trăi, dar nu și de a uita! După decenii, în anul 2000, s-a întors cu copiii ei la Cernăuți și chiar la Moghilev. La Moghilev o cuprinde marea tristețe, pentru că nu există niciun loc al memoriei Holocaustului. La Cernăuți trăiește deziluzia produsă de distanța enormă dintre așteptări, memorii ale unei copilării neîmplinite și realitatea orașului...

Autoarea volumului completează epica Klarei Ostfeld cu documente de arhivă, cu fotografiile-martor din timpul Holocaustului și fragmente din *Raportul final* al Comisiei Internaționale pentru Studiarea Holocaustului din România. Acest colaj între mărturie, documente și texte istoriografice conferă echilibru și vitalitate cărții. De asemenea, această

complementaritate a mesajelor creează lucrării avantajul că, indiferent de unde o deschizi, odată ce începi lectura, ea te incită să parcurgi toate paginile.

Alexandru Florian